

CARPE

ta tillvara det som finns och görs samt lära av andra

1 november numret

- 1 Ledaren
Nationellt kompetensråd
- 2 Åldras med utvecklings -
störning
- 3 Kompetensplattform för
samverkan
Carpe-caféer i oktober och
november
- 4 Utbildningen som försvann
eller Var det bättre för?
- 5 ARENA-dagarna hösten 2010
Dialogmöte med handikapp-
organisationer
- 6 Kvalitets indikatorer inom
socialtjänsten
Tema kommunikation
Chefsträff hos Kommunal
- 7 Dåtidens och framtidens
Kompetensbehov

----- Ledaren -----

Ute är det höst och mörkret sänker sig, dock inte över Carpe. Här är det full fart och en titt i kalendarier visar att november och december innehåller en mängd matnyttiga föreläsningar och annat. Planering för våren 2011 pågår för fullt och det är redan nu dags att anmäla deltagare till både gymnasie- och högskolekurser som startar i januari - februari. Sedan förra nyhetsbladet har, bland mycket annat, ytterligare två Carpe caféer genomförts. Det speciella med caféerna är att det till största del genomförs med egen kraft, det vill säga representanter från olika arbetsplatser presenterar sitt arbete utifrån temat på caféet. Presentationerna har sedan följts av diskussioner. Mer om caféerna hittar du på sid 3.

Vid de "arenadagar" som genomfördes i slutet av oktober, medverkade också representanter från olika verksamheter i Carpe som seminarieledare vid de valbara seminarierna. De handlade om att arbeta med delaktighet i boende och daglig verksamhet, boendestöd och att arbeta med daglig verksamhet för personer med grav utvecklingsstörning. Arena-dagarna presenteras på sid 5.

Vad är kvalitet inom funktionshinderområdet? Socialstyrelsen har i samarbete med SKL, Sveriges kommuner och landsting, fått i uppdrag att utveckla kvalitetsjämförelser inom socialtjänstens olika områden, bl.a. funktionshinderområdet. I den referensgrupp som följer det arbetet finns en projektledare från Carpe med. Arbetet har nyligen påbörjats men du kan läsa mer om det på sid 6.

Under november och december kommer projektledningen att göra besök i kommunerna. Syftet är att diskutera projektets sista termin och tiden efter Carpe. Just tiden efter Carpe är något som är högaktuell och som förhoppningsvis diskuteras mycket ute i kommunerna. I dagsläget finns dock inget svar på frågan om vad som händer sen....

Carin Bergström, projektledare Carpe

Nationellt kompetensråd

I slutet på september träffades för första gången deltagare för att bilda ett nationellt kompetensråd.

Idén till detta råd kom efter en nationell konferens den 16 mars 2010, som Carpe bjöd in till tillsammans med kollegor från Göteborg och Malmö. Många efterlyste då såväl nationell samordning som samverkan samt att konferensen skulle vara början på något och inte en enstaka händelse. Carpe tog då initiativet till att skapa detta nationella kompetensråd.

I samband med presentationsrundan prickade alla in på en karta var de kommer ifrån, så att det blev tydligt vilka delar

av landet som var representerade.

Några hade mandat från sin region och andra representerade enbart sin kommun.

När man gick laget runt för

att se hur många kommuner som var och en representerade eller kunde nå i ordinarie samverkan blev resultatet 150 kommuner - alltså mer än hälften av landet kommuner.

CARPE

ett utvecklingsprojekt inom området funktionsnedsättning i 19 kommuner inom Stockholms län.

Delfinansieras av ESF.

1/1 2009 - 30/6 2011

fortsättning på sid 2

fortsättning från sid 1

Att projektet Carpe finns, innebär att sex personer har tid och pengar att "grotta ner sig" i olika frågor, som man vanligen inte kan göra och resultatet av det ville projektledningen gärna dela med sig av. Carin Bergström, Carpe, informerade därför om yrkeskrav, Skolverket och Högskoleverket.

Därefter var det dags för eget arbete. Alla fick tid att fundera över vad Kompetensrådet bör diskutera och slutsatserna skrevs sedan ner på post-it lappar. När de sorterats kunde man grovt sett se dessa teman:

- titlar
- kompetensnivåer
- strategisk påverkan
- kompetensrådet i sig

Gruppen bestämde att börja med att diskutera temat "Kompetensrådet i sig" och dess syfte mm och startade med att formulera en viljeinriktning:

Kompetensrådet vill vara en drivkraft som genom samverkan utveckla och påverka kompetensfrågan på den nationella nivån

Alla närvarande var ense om att rådet ska etableras och beslutade att nästa träff ska 15 december. Därefter ska gruppen ses den 17 mars 2011 efter nästa nationella konferens som går av stapeln dagen innan. Vad som händer med rådet efter att Carpe tar slut i juni är något man får ta ställning till senare.

Till sist beslöt man att skicka ett brev från kompetensrådet till SKL med fokus på diskussion kring titelfrågan och andra angelägna frågor inom funktionshinderområdet.

Kompetensråd på väg

Fullständiga minnesanteckningar från kompetensrådets första träff finns på www.projektcarpe.se under rubriken Nationellt perspektiv.

Carina Schmidt och
Carin Bergström projektledare

Åldras med utvecklingsstörning

I augusti i år startade gymnasiekursen "Geriatrisk - om det normala åldrandet och att åldras med utvecklingsstörning" på Lärgården. Den är ett resultat av diskussioner om vilken kunskap som behövs i verksamheter där man arbetar med äldre personer med utvecklingsstörning.

Utgångspunkten för kursen är det normala åldrandet och den ska ge kunskaper om åldrandet fysiskt, psykiskt och socialt samt att åldras med utvecklingsstörning. Kursen ska också ge färdighet i att vårda samt fördjupad kunskap om hur miljön och relationer till närstående, vårdare och samhällsvillkor påverkar den geriatriska och psykogeriatriska vården. Då detta är ett relativt nytt kunskapsområde med lite forskning att bygga på, blir kursdeltagarnas egna kunskaper om arbetet med personer med utvecklingsstörning extra viktigt.

Vid ett besök i klassen slogs jag också av hur oerhört mycket kompetens kursdeltagarna har när det handlar om att arbeta med personer med utvecklingsstörning och vilken diskussionsvilja som fanns i gruppen. Det som efterfrågas är just kunskap om utvecklingsstörning och åldrande.

När jag pratade med några av kursdeltagarna, fick jag intrycket av att de var nöjda både med läraren, Stina Knutsson och med själva kursen.

Läraren Stina Knutsson

De lyfte även upp det erfarenhetsutbyte som fanns både på lektioner, raster och på lärportalen Fronter. Som någon uttryckte det med ett leende: *"Det är kul att gå hit på fredagar, det är lärorik korvstoppning."* En annan deltagare sa att kursen ger henne styrka att stå upp för det hon kan, att hon får bevis på sina kunskaper. Hennes förhoppning är att fler på arbetsplatsen ska gå kursen.

Att det är en del att läsa mellan kurstillfällena var ingenting som avskräckte de deltagare jag pratade med. Någon påpekade dock att det är viktigt att chefen är tydlig med krav och förväntningar på medarbetaren. Hon avslutade med att säga att *"det handlar om de här veckorna och då får man vara beredd på att satsa en del själv också"*.

De ord jag tog med mig var *"Det som är spännande är att överföra det jag lär mig i kursen till just min verksamhet"*. Det är så sant som det var sagt det! Carpe kommer att ge kursen en sista gång till våren, missa inte den chansen.

Carin Bergström,
projektledare Carpe

Kompetensplattform för samverkan

Kompetensförsörjning är en mycket viktig fråga – både på kort och på lång sikt. Erfarenheterna från den senaste lågkonjunkturen är att överblicken och samordningen kring arbetslivets behov och utbud av utbildning och kompetensutvecklande insatser i många fall var bristfällig. Behovet av att sätta kompetensförsörjningsfrågorna i fokus och att kraftsamla kring området blev tydligt.

Länsstyrelsen i Stockholm fick i december 2009 i uppdrag av regeringen att etablera en regional Kompetensplattform för samverkan inom kompetensförsörjning på kort och lång sikt. Motsvarande arbete pågår i övriga regioner i landet. Syftet är att bidra till ökad kunskap och översikt, samordning av behovsanalyser, ökad samverkan kring kompetensförsörjning och ökad kunskap om utbud och efterfrågan av utbildningsformer.

Samlad bas för kompetensförsörjning

Alla insatser för kompetensförsörjning ingår i Kompetensplattformen, som ska vara den samlade basen för kompetensförsörjning i Stockholms län, och den ska bygga på redan etablerade samverkansformer.

Kompetensplattformen omfattar många aktörer och insatser i regionen och en central uppgift för Länsstyrelsen är att identifiera aktörer och samarbeten som på olika sätt och med olika tidsperspektiv arbetar med frågor som rör kompetensförsörjning. Länsstyrelsens huvuduppgifter i Kompetensplattformen är att identifiera, samla och agera.

Fokus för arbetet med Kompetensplattformen är att bygga en kvalificerad kunskapsbas om såväl utbud som efterfrågan

på kunskapsutvecklande insatser, samla relevanta aktörer för att sätta fokus på de långsiktiga behoven och trenderna samt uppmärksamma behov av insatser på olika nivåer från försörjningen av yrkeskickliga medarbetare till högutbildade och spetskompetens.

Just nu koncentrerar Länsstyrelsen insatserna till fyra områden:

- Stödja framväxten av starka forskningsmiljöer och världsledande forskning
- Öka intresset för naturvetenskap och teknik bland unga
- Säkra tillgången till yrkesutbildade
- Tillvarata ungas drivkraft och kompetens på arbetsmarknaden

Dialog med relevanta aktörer

Ett prioriterat område inom Kompetensplattformen är att säkra tillgång till yrkesutbildade. Vård och omsorg är en mycket stor sektor där kompetenskraven kommer att förändras.

Det är mycket angeläget för Länsstyrelsen, inom ramen för uppdrag inom Kompetensplattformen, att ha en nära dialog med de aktörer som har den största kunskapen om både dagens och morgondagens kompetensbehov och på vilket sätt detta bör återspeglas i de utbildningar som finns.

Carpe är en partner för vårt arbete. Genom Carpe får vi tillgång till 19 av Stockholms läns 26 kommuner, viktiga aktörer som samverkar inom ramen för Carpe. De ger oss en gedigen, dagsaktuell kunskap om vilka utmaningar och krav som vi behöver ta oss an för att säkerställa att det finns tillgång till yrkeskickliga människor med rätt kompetens.

Karina Uddén

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

KOMPETENSPLATTFORMEN

På hemsidan för

Länsstyrelsen Stockholms län finns information om Kompetensplattformen

www.lansstyrelsen.se/stockholm

Karina Uddén är utvecklingsledare på enheten för näringsliv, kompetens och infrastruktur i Länsstyrelsen Stockholms län.

Variert tema på Carpe café i oktober och november

Sedan nyhetsbladet nummer 4 i september har ytterligare två Carpe-caféer genomförts. I oktober stod temat **Etik** på menyn. Först ut var Lotte Alsterdal från FoU Södertörn som presenterade rapporten "Dilemman i omsorgsarbete - att stödja personer med funktionsnedsättningar i deras boende". Därefter blev Per Eklöv från Järfälla kommun upp på scenen och berättade om sitt arbete med etikombud. Dagen avslutades av Jessica Persson och Erik Johansson från Sollentuna kommun som delade med sig av sitt etikarbete inom daglig verksamhet. En mängd etiska dilemman diskuterades under dagen.

Novembercaféet, som hade tema **Arbetsätt och metoder**, inleddes av Kristina Engvall och Hjördis Gustafsson från FoU Södertörn som presenterade rapporten Arbetsätt & metoder inom LSS-verksamhet. Från Solna kom bland annat Camilla Garebo och berättade om coachbaserade samtal och Lena Pukki med kollegor från Sollentuna beskrev hur man arbetar med tydliggörande pedagogik. Avslutningsvis beskrev Annie Hedin från Österåker den metod de använder för att underlätta för den enskilde i nätverksmöten, Supported employment.

Lotte och Per samt Erik och Jessica

Kristina & Hjördis

Camilla

Utbildningen som försvann eller Var det bättre förr?

Många som har arbetat länge inom funktionshinderområdet, pratar om hur det var förr – när det fanns utbildning som var rikade mot området. Jag tillhör själv dem som arbetat länge i verksamheten och jag har gått utbildningen. Eller utbildningarna, i det landsting där jag arbetade fanns dels GPU, Grundkurs inom omsorger om personer med utvecklingsstörning och PPU, Påbyggnadskurs inom omsorger om personer med utvecklingsstörning. Andra landsting hade exempelvis kursen Social habilitering som ytterligare påbyggnad.

De var så kallade specialkurser och fanns inom ramen för Vårdskolorna. De hade inriktning mot arbete med personer med utvecklingsstörning och var många gånger ett krav för att få en tillsvidareanställning. Så var det i min hemkommun Eskilstuna - utan GPU fick man ingen fast tjänst. Hade man även gått PPU hade man möjlighet att söka tjänst som vårdarinna i stället för vårdare. Måste säga att det här utspelade sig inte på 1800 talet utan i början av 1980.

Kända och efterfrågade

En som har varit med länge är Bernt Boström, före detta rektor vid Katarina Västra Vårdgymnasium, som var ett av fem Vårdgymnasier i Stockholms län. Bernt berättar att i slutet av -70 talet blev skolan gymnasieskola för vårdutbildningar. En mängd olika vårdutbildningar bedrevs, bland annat GPU och PPU. Dessutom togs utbildningen "Social habilitering" fram eftersom det behövdes något mer. En del av utbildningarna genomfördes som uppdragsutbildningar. Bland annat via dåvarande Länsarbetsnämnderna och via KSL, Kommunförbundet Stockholms län, som då till skillnad mot i dag, hade uppdrag att arbeta med utbildningar. Som jag ser det, är det ett tecken på att det då fanns utbildningar som var kända och efterfrågade av arbetsgivare, både utifrån rekrytering och för redan anställda.

Bernt berättar vidare: 1999 fördes de fem Vårdgymnasierna över från Stockholms läns landsting till kommunerna. Utbildningarna fortsatte, dessutom fanns Omvårdnadsprogrammet. Den valbara kursen utvecklingsstörning/funktionshinder finns nu att tillgå. Mellan 1995 – 2000 försvann alla specialkurser successivt och 2002 lades Katarina Västra ner. En epok gick i graven och många lärare med kompetens inom funktionshinderområdet gick vidare till andra tjänster inom skolans värld.

Specialkurser avvecklades

Anders Lokander, Undervisningsråd vid Skolverket berättar: Utbildningssystemet har förändrats över tid. När det gäller specialkurser var den principiellt avgörande propositionen 1990/91:85 Växa med kunskaper - om gymnasieskolan och vuxenutbildningen. I propositionen föreslås bland annat: "Gymnasieskolans nuvarande specialkurser ska avvecklas och motsvarande utbildning anordnas antingen inom programmen, inom komvux eller inom högskolan."

”Så var det i min hemkommun - utan GPU fick man ingen fast tjänst.”

Min reflektion är att problemet nog inte är att specialkurserna avvecklades, utan att motsvarande utbildning inte har anordnats inom programmen, komvux eller högskolan. Det kan också

konstateras att dagens gymnasieprogram inte fullt ut ger den kunskap som behövs för att arbeta inom funktionshinderområdet – både när det gäller tillgång till kurser och lärarnas kompetens.

Nya gymnasieprogram

Det finns dock hopp! 2011 träder de nya gymnasieprogrammen i kraft. Det kommer då att finnas två yrkesprogram som kan ge kunskaper inför arbete inom funktionshinderområdet. Barn och fritidsprogrammet kommer att ha en inriktning mot socialt arbete, där funktionshinderområdet ingår. Vård och omsorgsprogrammet kommer inte att ha någon inriktning men fler kurser än i dag som ger kunskap om funktionshinderområdet. Tanken är att funktionshinderperspektivet ska genomsyra programmet. Frågan är sedan om det räcker med gymnasiekompetens för att arbeta inom verksamhetsområdet i framtiden. Jag tror inte det - jag tror det behövs utbildning på eftergymnasial nivå, exempelvis inom Yrkehögskolan för att ge möjlighet till vidareutbildning inom yrket. Men det blir en annan betraktelse.

Avslutningsvis kan det konstateras att tiderna förändras, ny lagstiftning, nya stödformer inom funktionshinderområdet och ny kunskap gör att dåtidens utbildning inte skulle vara giltig i dag. Det som var bättre förr, (innan utbildningen försvann) var att det fanns utbildning som var inriktad mot den målgrupp man arbetade med. Nu får vi i stället se framtiden an med tillförsikt. Nya gymnasieprogram och förhoppningsvis kommande utbildningar inom Yrkehögskolan kan göra att det återigen går att utbilda sig till yrken inom funktionshinderområdet.

Carin Bergström, projektledare Carpe

Carpes filmdebut

På www.projektcarpe.se finns en kort film om projektet. Filmen består av intervjuer med projektledare och projektmedlemmar och är ca 6 minuter lång. Du kan även se filmen på Youtube.

ARENA-dagarna hösten 2010

I slutet av oktober genomfördes åter igen dagarna med fokus på olika arenor inom funktionshinderområdet, boende respektive daglig verksamhet. Innehållet under dessa dagar baserades på resultat och önskemål som lyftes fram under de första dagarna som genomfördes i våras.

Bibbi och deltagare under ARENA-dagarna

Under boendedagen deltog ca 50 chefer och medarbetare från 14 kommuner i länet. Ulla Essén från Socialstyrelsen inledde med att berätta om en rapport som skrivits kring social tillsyn. Bibbi Ringsby Jansson fortsatte med att berättade sin om avhandling *Vardagslivets arenor - Om människor med utvecklingsstörning, deras vardag och sociala liv.*

Delaktighet var temat på ett av de valbara seminarier som hölls efter lunch.

Här är Jeanette, Mia och Katarina från Lidingsö

Under dagen om daglig verksamhet deltog ca 50 chefer och medarbetare från 12 kommuner i länet. Dagen inleddes med en tillbakablick till föregående dag om daglig verksamhet och de tankar som väckts hos projektledningen. Bibbi Ringsby Jansson höll den första föreläsningen om ett forskningsprojekt kring möjligheter och svårigheter för unga vuxna med funktionshinder att komma in på arbetsmarknaden. Därefter var det dags att lyssna till erfarenheter från EU projektet KomAn som har arbetet i fokus och där Värmdö är projektägare. Även denna eftermiddag hade deltagarna valt mellan tre olika seminarier med möjlighet att fördjupning i olika frågor.

Ett resultat från förra dagarna är att det nu finns facebookgrupper för *Carpe daglig verksamhet* och för *Carpe boende*. För er som är intresserade och har ett facebook-konto kan man nu söka på dessa och sedan ansöka om att gå med i gruppen. Där kan man diskutera med varandra, byta erfarenheter och tipsa om olika saker.

Under v 12, 2011 kommer de tredje ARENA-dagarna att arrangeras. Inbjudan skickas ut när det närmar sig.

Liv Mannberg, projektledare Carpe

Dialogmöte med handikapporganisationer

Den 1 oktober träffade Carin Bergström och jag representanter från några handikapporganisationer. Deltog gjorde också Riitta-Leena Karlsson Funktionshinderombudsman i Stockholms stad.

Mötet var ett sätt att förstärka dialogen, med fokus på tiden efter Carpe. Inbjudna till träffen var dels den referensgrupp som följer projektet dels representanter från olika riksförbund.

Riitta-Leena Karlsson berättade om varför hon anser att Carpe behövs och varför det behövs någonting efter Carpe, som ett länsgemensamt Center för verksamhets- och yrkesutveckling.

Hon refererade bl.a. till nationella handlingsplanen för handikappolitiken, där verksamhetsområdet är osynligt.

För att ett center ska kunna bli verklighet behövs många aktörer, däribland handikapporganisationerna. Även om det tänkta centret har medarbetarna inom verksamhetsområdet som målgrupp, är handikapporganisationerna oerhört viktiga aktörer.

Deltagarna i mötet var helt överrens om att det är viktigt att det finns något efter Carpe. De ser Carpe som en viktig aktör och samverkanspart och som en möjlighet att nå ut till medarbetare med sin kunskap.

Handikapporganisationerna kom fram med många kreativa förslag på fortsatt arbete, bland annat:

HSO som består av 40 organisationer kan i kraft av att vara många, skriva ett brev till Vård- och omsorgsberedningen vid KSL (Kommunförbundet Stockholms län), där vikten av att det finns någon fortsättning på Carpe i länet lyfts fram.

Frågan bör diskuteras i respektive kommuns lokala handikappråd, som förhoppningsvis kan agera i frågan.

Avslutningsvis diskuterades fortsatt samverkan under projektiden. Den referensgrupp på länsnivå som träffats under projektet fortsätter att träffas kontinuerligt. Projektledningen har gärna kontakt med fler organisationer på riksnivå, där intresse och behov av detta finns.

Carina Schmidt, projektledare Carpe

HANDIKAPPORGANISATIONER som deltog i dialogmötet

Handikappföreningarnas Samarbetsorgan (HSO) i Stockholms län

NEUROLOGISKT HANDIKAPPADES RIKSFÖRBUND

Hjärnskadeförbundet HJÄRNKRAFT

PERSONSKADE FÖRBUNDET RTP

FUB

För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Kvalitetsindikatorer inom socialtjänsten

Socialstyrelsen har i samarbete med SKL, Sveriges kommuner och landsting, fått i uppdrag att utveckla kvalitetsjämförelser inom socialtjänstens olika områden, bland annat funktionshinderområdet.

Uppdraget att utveckla kvalitetsjämförelser innebär ett långsiktigt arbete som ska vara klart 2015. Målsättningen är:

att det ska finnas öppna jämförelser som visar kvalitet, resultat och effektivitet

att alla uppgifter ska vara aktuella, relevanta, lätta att hitta och förstå samt vara till nytta för målgrupperna

att jämförelserna ska bidra till förbättrad kvalitet inom verksamheterna

Just nu pågår arbetet att ta fram kvalitetsindikatorer som ska mäta något som visar eller indikerar på god kvalitet i verksamheterna. I detta arbete har Socialstyrelsen och SKL satt ihop referensgrupper med representanter från olika aktörer som kan bidra med kunskap om frågor som har med kvalitet att göra.

CARPE finns representerat i referensgruppen för "branschfolk". Referensgruppen kommer att träffas 1-2 gånger per termin och fungera som bollplank för dem som arbetar med att ta fram kvalitetsindikatorerna.

Vid referensgruppens första träff, 23 september, diskuterades uppdraget att ta fram kvalitetsindikatorer och kvalitetsbegreppet i stort.

Exempel på frågor som diskuterades under träffen var:

- Vad är tjänsten, vad är produkten?
Detta måste kopplas till behoven
- Vad är värdet i måtten, vad är det som ska fångas?
- Många olika perspektiv måste belysas
- Analys av måtten är viktiga
- Vad är relevant utbildning för chefer och medarbetare?
- Relevant kompetens måste bedömas utifrån behoven i verksamheten, det är svårt att generalisera

Referensgruppen kommer att träffas igen i april 2011.

Liv Mannberg, projektledare Carpe

Tema kommunikation

Kommunikation var ledordet vid två föreläsningar under oktober.

Den 18/11 fick Kompetensombuden lyssna till Margareta Ivarsson, konsult, författare och processledare med stor erfarenhet av EU-projekt.

Hon höll en inspirerande föreläsning om bland annat:

- Skillnaden mellan information och kommunikation
- Olika slags kommunikation
- Att få med sig folk och sprida kunskap

Boel och Ida

"Alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, för personer med förvärvat hjärnskada och grav utvecklingstörning" var rubriken på föreläsningen den 20/11 med

logopederna Boel Heister Trygg och Ida Andersson. De driver Södra regionens Kommunikationscentrum och har många års erfarenhet av arbete med människor med stora och varaktiga behov av stöd på tal- språk- och kommunikationsområdet.

Båda dagarna var mycket uppskattade. "Jag har fått mer kött på benen om hur viktigt det är med kommunikation på brukarens villkor" var responsen från en deltagare på föreläsningen med Boel och Ida.

Chefsträff hos Kommunal

Chefsträffen i oktober hölls i Kommunal Stockholms läns lokaler där ordförande Margareta Boman hälsade välkommen.

Det var den fjärde träffen hos någon av de organisationer som ingår i Carpes styrgrupp. Tidigare träffar har varit hos Socialstyrelsen, KSL samt Handikapp & Habilitering.

Margareta och Daniel

Daniel Larsson från Kommunal berättade om deras syn på bland annat kompetens utifrån arbetet med Mönsterarbetsplatser. Flera intressanta frågor kring bemanning, arbetstidslösningar och kompetens diskuterades under träffen.

Dåtidens och framtidens Kompetensbehov

Redan den 17 november 1952 vid FUB:S första möte var personalens kompetens ett viktigt inslag i det intressepolitiska arbetet. FUB efterlyste i sin första interpellation till dåvarande regering att det behövdes fler specialutbildade lärare och fler habiliteringsläkare.

Idag kräver vi fortfarande att elever i särskolan ska ha tillgång till lärare med rätt specialpedagogisk kompetens. Vi efterlyser att man på läkarutbildningarna ska få kompetens om hur man bemöter personer med utvecklingsstörning inom primärvården och uppmärksammar att det saknas habiliteringsläkare.

Synen på vad som är relevant kompetens för personal som arbetar personer med utvecklingsstörning har växlat genom åren. Personalens kompetens har förhoppningsvis förändrats och följt den samhällsutveckling som skett med nya värderingar, attityder, forskningsrön och lagstiftningar.

En av svårigheterna med att komma överens om vad som är relevant kompetens ligger i att LSS hela målgrupp har så olika behov av kompetens.

FUBs syn på olika kompetensbehov idag

För att personer med lindrig utvecklingsstörning ska kunna öka sin självständighet och växa i sin tillit till sig själva, behövs det personal som kan arbeta med tydliggörande pedagogik i kombination med kognitiva hjälpmedel.

Även personer med måttlig utvecklingsstörning har behov av olika former av tydliggörande pedagogik och alternativa kommunikationsformer med kognitiva hjälpmedel utifrån deras behov. Det pedagogiska förhållningssättet är nödvändigt för att de ska kunna utveckla och behålla kunskap och få uppleva goda levnadsvillkor och meningsfull fritid.

För barn eller vuxna med grav utvecklingsstörning och ofta även flerfunktionsnedsättning, är det naturligt att behovet av den goda omvårdnaden är mer primär. Men även där är det viktigt att personalen har ett pedagogiskt förhållningssätt och kan erbjuda rätt kognitivt stöd. Det leder till ökad kommunikation, maximal utveckling och goda levnadsvillkor.

För äldre personer med utvecklingsstörning behövs det personal som även har en kompetens om det naturliga åldrande och olika demenssjukdomar.

Eftersom behoven av kompetens är så skiftande kommer det aldrig att finnas ett kompetensbegrepp eller en gemensam yrkestitel för personal som arbetar närmast personer med utvecklingsstörning. Det är därför så viktigt att vi har en gemensam terminologi.

Vad är då gemensamt?

Redan 1972 kom Gunnar Kylens doktorsavhandling om hur man uppfattar omvärlden om man är en person med grav, måttlig eller lindrig utvecklingsstörning. Hans avhandling vilade på en pedagogisk och psykologisk grund från Piaget* och Homburger Eriksson**. Teorierna håller fortfarande och förhoppningsvis så har alla den baskunskapen även om man tillhör olika yrkeskategorier.

Utvecklingen om alternativa kommunikationsformer och kognitiva hjälpmedel har utvecklats under de sista 20 åren vilket innebär att all personal behöver ha gedigen kompetens inom dessa områden. Ytterligare en viktig kompetens är att genom ett professionellt sätt bemöta närstående och ha respekt för den "förtrogenhetskunskap" som de utvecklat efter år som föräldrar, syskon eller mor- och farföräldrar.

Gemensamt är att alla yrkeskategorier behöver få möjlighet till kompetenshöjning och att enhetschefen kan leda arbetet och förstå vilken spetskompetens som behövs på de olika enheterna.

I en optimal verksamhet bör det finnas en blandning av olika yrkesgrupper beroende på individens och gruppens behov, med en gemensam baskunskap om hur en person med grav, måttlig eller lindrig utvecklingsstörning uppfattar omvärlden.

Jag vill avsluta mina reflektioner med vad som kan vara gemensam kompetens inom den goda omvårdnaden. Det är att låta någon vila i ens händer vid hjälp i omvårdnaden istället för att vara i händerna på någon.

Anna Lena Krook

Anna Lena Krook är förbundsordförande på riksförbundet FUB - föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning.

* Jean Piaget, schweizisk pedagog, filosof, kunskapsteoretiker, biolog och utvecklingspsykolog.

** Erik Homburger Erikson, dansk-tysk-amerikansk psykoanalytiker.